

Gemeente Zwolle
T.a.v. dhr. M. W. Kaales
Postbus 10007
8000 GA Zwolle

Datum: 5 januari 2017
Behandeld door: Ilco van Woersem
Ons kenmerk: P2016/69
Uw kenmerk: opdracht nr. 578008409

Quickscan beschermde flora en fauna Voorsterweg 60 te Zwolle

Ecologisch advies in het kader van voorgenomen sloop van twee schuren conform de Wnb

Deze notitie heeft betrekking op de quickscan, het globale onderzoek naar het mogelijke voorkomen van beschermde planten en dieren in / bij drie loodsen op het terrein van de voormalige houtzagerij aan de Voorsterweg 60 in Zwolle. In deze quickscan wordt bepaald of de voorgenomen sloop of herinrichting van deze schuren kan leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en het mogelijke overtreden van de Wet natuurbescherming (Wnb).

Plangebied

Het plangebied betreft primair de hierboven genoemde gebouwen aan de Voorsterweg 60. Zie figuur 1. Hier zijn de grootste ingrepen voorzien: de sloop van twee schuren / loodsen; de grote loods van de houtzagerij wordt omgebouwd tot drie appartementen. Daarnaast zal ook het erf en verdere omgeving in de quickscan worden betrokken, voor zover daar effecten te verwachten zijn.

Figuur 1: Het plangebied, binnen de blauwe kaders. De te slopen schuren staan in rood aangegeven, de herin te richten loods met geel (Bron: Google Maps)

Doel quickscan

Het hoofddoel van deze quickscan is te beoordelen of de geplande sloop en herinrichting negatieve effecten kunnen hebben op beschermde natuurwaarden. Voor de Wet natuurbescherming komen daarbij de volgende vragen aan de orde:

- welke beschermde soorten komen (mogelijk) voor in het plangebied en de invloedssfeer daarvan?
- welke functie(s) vervult het gebied voor deze soorten, bijvoorbeeld voortplanting, foerageren of doortrek, en welke locaties en elementen zijn daarbij van belang?
- kan de uitvoering van de geplande ingrepen negatieve effecten hebben op beschermde soorten?
- kunnen deze effecten voorkomen worden en zo ja, welke maatregelen kunnen daarbij worden toegepast?
- betekenen deze effecten een overtreding van de verbodsartikelen soortenbescherming van de Wet natuurbescherming?
- is nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten, de functionaliteit van het terrein voor deze soorten of effecten van de ingrepen noodzakelijk?
- dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd?

Aanpak

Op 4 januari 2017 is een eenmalig gebiedsbezoek uitgevoerd. Tijdens dit veldbezoek was het bewolkt met een temperatuur van 3 °C en matige wind (3 Bft); aan het eind van het veldbezoek regende het licht. Naast de bevindingen van dit veldbezoek zijn ook de gegevens van diverse bronnen geraadpleegd, zoals van de NDFF (Nationale Databank Flora & Fauna, zie figuur 2) en regionale en landelijke verspreidingsatlassen. Vervolgens is aan de hand van alle bevindingen en gegevens een inschatting gemaakt van de effecten die de sloop en herinrichting van de schuren kan hebben op de (mogelijk) aanwezige beschermde planten en dieren. De resultaten van het veldbezoek, het bronnenonderzoek en de inschatting van de effecten worden in onderstaande alinea's beknopt beschreven.

Resultaten

Figuur 2: Onderzoekgebied ruim genomen, binnen zwarte kader en de op de NDFF vermelde waarnemingen (stippen).

Zoogdieren

In de ruime omgeving (binnen 500 meter) van het onderzoeksgebied komen volgens de data van de NDFF verschillende zoogdiersoorten voor. Hieronder vallen onder andere verschillende muizen- en spitsmuizensoorten, konijn, haas, ree, vos, egel, bunzing, wezel en hermelijn. Deze soorten zijn algemeen en licht beschermd door een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht volgens de provinciale verordening.

Binnen 500 meter van het plangebied komen ook de zwaarder beschermde grondgebonden soorten zoogdieren steenmarter en otter voor. Het plangebied is voor steenmarter wel geschikt, voor de otter niet.

In het plangebied (de schuren en het erf) zijn alleen waarnemingen van bosmuis, mol, egel en konijn bekend; op het erf komen ongetwijfeld meer algemene, licht-beschermde zoogdieren voor, maar geen zwaarder beschermde soorten.

Het plangebied is naast genoemde grondgebonden zoogdieren geschikt als leefgebied voor enkele zwaar beschermde vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De open enkelwandige schuren en loodsen en de golfplaten daken zijn ongeschikt als kraam- of winterverblijfplaats van gebouwbewonende vleermuizen, maar het is niet uit te sluiten dat er een zomerverblijfplaats of paarplaats van de gewone dwergvleermuis onder dakpannen, achter betimmering of tussen golfplaten aanwezig is.

Figuur 3: Westelijke te slopen open loods, met pannendak zonder ondergrond en golfplaten. Geschikt als zomerverblijf of paarplaats voor vleermuizen.

De meest oostelijke gelegen te slopen schuur is deels halfopen, deels afgesloten, met een golfplaten dak en enkelwandige muren. In deze enkelwandige schuur is de aanwezigheid van vleermuizen wel uit te sluiten.

Figuur 4: Oostelijke te slopen enkelwandige schuur, deels open. Ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen.

De grote loods van de houtzagerij wordt omgebouwd tot drie appartementen. Het is niet uit te sluiten dat hier vleermuizen een zomerverblijf of paarplaats hebben.

Figuur 5: De grote loods van de houtzagerij – om te vormen tot drie appartementen. Geschikt als zomerverblijf of paarplaats voor vleermuizen.

Laanvormige en lijnvormige elementen ontbreken waardoor een vliegroute uitgesloten kan worden.

Vogels

In het plangebied zijn grote delen met dichte braamstruwelen begroeid (Zie ook figuur 4). Hierin komen broedvogels zonder jaarrond beschermde broedplaatsen voor, zoals o.a. de op de NDFF vermelde heggenmus, braamsluiper en spotvogel. Van de ruimere omgeving worden nog tal van algemene broedvogels in de database van de NDFF vermeld.

Het plangebied is ook geschikt voor vogels met jaarrond beschermde broed- en foerageergebied, zoals uilen, roofvogels, en de gebouwbewonende huismus en gierzwaluw. In de NDFF staat één waarneming van een huismus vermeld, bij het woonhuis, dat niet gesloopt of heringericht wordt. Op enkele honderden meters afstand van het plangebied zijn meer waarnemingen van territoriale huismussen en gierzwaluwen bekend.

In de grote, oostelijke schuur lagen poepspetters en enkele braakballen van kerkuilen op de grond. De eigenaar vertelde, dat hier 20 jaar lang een kerkuilennestkast heeft gehangen; daar heeft slechts één maal een kerkuil enkele jongen in groot gebracht, 18 jaar geleden.

Vanwege de aanleg van de nieuwe weg (strak langs de noordzijde van het plangebied) en de nieuwe woonwijk is het jachtgebied voor de kerkuilen sterk in oppervlakte en kwaliteit verminderd. Er is nu onvoldoende oppervlakte en kwaliteit jachtgebied voor een paartje kerkuilen om een normaal aantal jongen groot te brengen. Vandaar dat de uilenwerkgroep (na 18 jaar geen broedgevallen) de nestkast heeft weggehaald en elders op een kansrijkere plaats heeft opgehangen¹.

Figuur 6: Poepspetters en braakballen van kerkuil in oostelijke te slopen schuur.

De schuren herbergen dus al 18 jaar lang geen vaste broedplaats van de kerkuil. De poepspetters en het geringe aantal braakballen duiden op een tijdelijke roestplaats van één kerkuil.

In de daken van de schuren kunnen geen huismussen of gierzwaluwen broeden. Wel zijn er oude nesten van merels en/of zanglijsters in de schuur gevonden. In de grote om te bouwen loods broeden evenmin broedvogels met jaarrond beschermde broedplaatsen.

In een vierde schuur, die niet gesloopt of gerenoveerd zal worden, broeden boerenzwaluwen, maar evenmin broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen.

Er komen dus geen broedvogels met jaarrond beschermde broedplaatsen in het plangebied voor.

¹ Mondelinge mededeling eigenaar

Reptielen, amfibieën en vissen

In (de ruime en directe omgeving van) het plangebied komen bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker en kleine watersalamander voor. Het plangebied vormt zeker (een deel van het) landhabitat voor deze soorten. De voorgenomen maatregelen zorgen ervoor dat er slechts een marginaal deel van dit landhabitat verloren gaat. In de omgeving blijft nog ruim voldoende van dit landhabitat beschikbaar voor genoemde soorten. Genoemde soorten zijn alle algemene, licht-beschermde amfibieensoorten die een algemene vrijstelling hebben van de ontheffingsplicht volgens de provinciale verordening.

Voor zwaarder beschermde soorten is er binnen en in de directe omgeving van het plangebied geen geschikt habitat. Voorkomen van deze soorten kan dus met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten worden. De voorgenomen maatregelen hebben geen effect op een voortplantingshabitat van amfibieën, omdat er geen water in het plangebied voorkomt.

In de ruime omgeving van het plangebied komen geen reptielen voor, uitgezonderd een meer dan vijf jaar oude waarneming van een ringslang. Verblijfplaatsen van de ringslang worden niet verwacht op het terrein. Er kan mogelijk een zwervend exemplaar het plangebied kruisen, maar de kans hierop wordt zeer laag ingeschat. Voorkomen van reptielen kan dus met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten worden.

Er bevindt zich in de databank van de NDFF één recente waarneming van een grote modderkruiper op enkele honderden meters van het plangebied. In het plangebied is, zoals vermeld, geen water.

Planten

Het plangebied bestaat uit verruigde voedselrijke grond, getuige ook de vele bramen en overige ruigtekruiden. Dit milieu is ongeschikt voor zwaarder beschermde plantensoorten.

Binnen 500 meter van het plangebied komt alleen de zeldzame, maar niet-beschermde overblijvende hardbloem in de databank voor. Het plangebied zelf is verder totaal ongeschikt voor beschermde soorten.

Dagvlinders, libellen, en overige ongewervelden

Er staan geen waarnemingen van beschermde dagvlinders, libellen of overige ongewervelden vermeld in de database van de NDFF. Beschermde soorten van deze soortgroepen onder de Wet natuurbescherming zijn binnen het plangebied niet te verwachten, aangezien het plangebied niet voldoet aan de eisen die deze soorten stellen aan het habitat; zo is er o.a. geen water aanwezig.

Effectanalyse

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied (de schuren en het erf) zijn waarnemingen van bosmuis, egel en konijn bekend; op het erf komen vast meer algemene, licht-beschermde zoogdieren voor, maar geen zwaarder beschermde soorten. Voor de algemene soorten geldt in de nieuwe Wet natuurbescherming een vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van ruimtelijke ingrepen. Daarnaast zal het plangebied na het uitvoeren van de werkzaamheden nog steeds grotendeels dezelfde functie kunnen vervullen voor deze soorten. Derhalve komt van deze algemene licht-beschermde soorten de gunstige staat van instandhouding, die bij de nieuwe Wet natuurbescherming belangrijk is, niet in het geding. Er hoeft geen nader onderzoek gedaan te worden. Ook een ontheffing is voor deze soorten niet nodig. Wel geldt de zorgplicht.

Vleermuizen

Het is niet uit te sluiten dat er een zomerverblijfplaats of paarplaats van de gewone dwergvleermuis onder dakpannen, achter betimmering of tussen golfplaten van één van de schuren / loodsen aan-

wezig is. Omdat dit niet uit te sluiten is, dient aanvullend onderzoek plaats te vinden (omgekeerde bewijslast!), waarbij gedurende het zomerseizoen volgens het daarvoor opgestelde Vleermuisprotocol de vleermuizen en hun verblijfplaatsen worden geïnventariseerd.

Het vernietigen van zomerverblijfplaatsen of baltsplaatsen van de gewone dwergvleermuis is verboden (artikel 3.5 Wet natuurbescherming, lid 4).

Artikel 3.5 Wet natuurbescherming

1. *Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.*
2. *Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.*
3. *Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.*
4. *Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.*

Omdat bij sloop of renovatie een verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis verloren kan gaan en dit verboden is, en omdat vleermuizen niet snel alternatieve verblijfplaatsen accepteren, verdient het aanbeveling om preventief al vòòr het voorjaar van 2017 een cluster van vier geschikte verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aan te bieden conform de soortenstandaard van de gewone dwergvleermuis. Als gedurende het onderzoek inderdaad blijkt dat er een verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis in één van de schuren / loodsen aanwezig is, dan hebben deze vleermuizen aan de alternatieve verblijfplaatsen kunnen wennen.

De provincie Overijssel, het bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming, heeft in haar verordeningen aangegeven dat zij de wet 'beleidsarm' heeft geïmplementeerd en heeft onder meer verwezen naar de voormalige werkwijze van RVO. Aangezien voor de sloop van enkele schuren geen ontheffing kan worden verleend voor vleermuizen door het gebrek aan geldige wettelijke belangen voor het project, dient het overtreden van de verbodsbepalingen voorkomen te worden. Dit kan door de voormalige werkwijze van RVO te hanteren, waarbij een verblijfplaats juridisch gezien niet wordt beschadigd en vernield door te allen tijde zorg te dragen voor de aanwezigheid van een functionele verblijfplaats (conform de soortenstandaard of factsheet). Hoewel de verblijfplaats wordt verwijderd buiten de periode dat deze in gebruik is, kan een functionele verblijfplaats te allen tijde aanwezig zijn door het tijdig plaatsen van (tijdelijke) vervangende verblijfplaatsen die tenminste gedurende één seizoen parallel aanwezig zijn tijdens het gebruik van het oude verblijf door vleermuizen.

In de permanente situatie dienen dan permanente verblijfplaatsen worden geplaatst of ingebouwd conform de soortenstandaard of factsheet (bewezen effectieve maatregelen). Zodoende wordt een verblijfplaats wel verwijderd, maar blijft een functionele verblijfplaats in de directe ruimte rondom het oude verblijf duurzaam aanwezig en worden de verbodsbepalingen 'beschadigen' en 'vernieren van een functionele verblijfplaats' niet overtreden. Er is dan alleen sprake van enige verstoring, omdat vleermuizen bij terugkeer moeten wennen aan een nieuwe situatie. Een ontheffing is dan juridisch gezien niet noodzakelijk, aangezien het verstoren van een verblijfplaats geen verbodsbepaling is (deze werkwijze is ook aangedragen en toegelicht in de 'Toelichting module aanvraag soortenbescherming ruimtelijke ingrepen' op de website van de provincie Overijssel).

Hoewel een ontheffing onder deze werkwijze strikt gezien niet nodig is, wordt wel sterk aanbevolen om deze werkwijze af te stemmen met de provincie en instemming te krijgen. De provincie biedt initiatiefnemers aan om telefonisch het initiatief te overleggen of om het initiatief te overleggen in een vooroverleg. Dit kan door te bellen met de Natuurtelefoon: 038 499 76 20.

Bij vernietiging van een zomerverblijfplaats of baltsverblijf van een gewone dwergvleermuis dienen maatregelen te worden getroffen om het verlies van de verblijfplaats tijdelijk en permanent 'op te lossen', door de dieren een overaanbod van minstens vier andere verblijfplaatsen² in de directe omgeving (< 100 meter van verblijfplaats) aan te bieden.

Figuur 7: Cluster van drie platte Schwegler vleermuiskasten aan gebouw (Beatrixsluis, 2016)

Volgens de soortenstandaard voor de gewone dwergvleermuis dienen dan vier (4) tijdelijke vleermuisverblijven in de directe omgeving te worden aangeboden. Als alternatief voor het verlies van deze zomerverblijven en baltsverblijven zijn de platte vleermuiskasten, type Schwegler (1FF) het meest geschikt, mits goed opgehangen.

Wij adviseren dan ook om preventief (lees: zo spoedig mogelijk) een cluster van vier Schwegler vleermuiskasten als tijdelijke verblijfplaats aan de blijvende schuren te bevestigen, om:

- A. de daar eventueel aanwezige territoriale gewone dwergvleermuis te (laten) wennen aan deze geschikte verblijfplaatsen;
- B. de daar eventueel aanwezige territoriale gewone dwergvleermuis te bewegen om in de zomer van 2017 deze vleermuiskasten al te gaan bewonen, zodat de sloop of renovatie van de schuren geen effect op deze vleermuizen zal hebben.

Deze Schwegler vleermuiskasten moeten zodanig goed worden opgehangen dat de kans optimaal is dat er vleermuizen in willen verblijven:

- met z'n vieren vlak bij elkaar
- zo hoog mogelijk aan een gevel
- zonder hinder van nachtelijke kunstverlichting
- zonder zitplaatsen van potentiële predatoren (sperwer, ekster of kat) in de directe omgeving
- met vrije aanvliegeroute, dus zonder opgaande boom of andere hindernis.

² Soortenstandaard gewone dwergvleermuis; 2014 – de referentie voor ontheffingsaanvragen

Als uiteindelijk tijdens de inventarisaties een verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis wordt aangetroffen, dan dienen naast deze tijdelijke verblijfplaatsen ook permanente verblijfplaatsen te worden aangeboden.

Broedvogels

Ook in de nu vigerende nieuwe Wet natuurbescherming is het verboden om broedende vogels en in gebruik zijnde nesten te vernietigen of om vogels te verstoren als er sprake is van een wezenlijke invloed op de populatie. Tevens zijn er vogelsoorten waarvan volgens de conventie van Bern en de conventie van Bonn het nest niet verstoord mag worden, ook als er geen sprake is van een wezenlijke invloed op de populatie. Daarom is het dus sterk aanbevolen om buiten het broedseizoen (grootweg van 15 maart tot 15 augustus) te werken.

Naast deze bescherming zijn er nog enkele vogelsoorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, zoals enkele soorten roofvogels, uilen en de gebouwbewonende huismus en gierzwaluw.

In de meest oostelijke te slopen schuur huist af en toe een kerkuil; de kerkuil broedt hier echter niet, heeft hier geen jaarrond beschermde broedplaats (en jachtgebied). Er broeden ook geen huismussen of gierzwaluwen in de te slopen of her in te richten gebouwen.

Er komen dus geen broedvogels met jaarrond beschermde broedplaatsen in het plangebied voor.

Een nader onderzoek naar of ontheffing voor broedvogels is niet nodig.

Reptielen, amfibieën en vissen

Het plangebied is landleefgebied voor vier algemene licht-beschermde amfibieënsoorten. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de voorgenomen werkzaamheden. Voor zwaarder beschermde soorten amfibieën is er binnen en in de directe omgeving van het plangebied geen geschikt habitat. Voorkomen van deze zwaar beschermde soorten kan met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten worden.

Er bevindt zich in de databank van de NDFF één recente waarneming van een grote modderkruiper op enkele honderden meters van het plangebied. Er worden echter geen watergangen gedempt of beïnvloed. Er is dus geen effect op vissen.

In de ruime omgeving van het plangebied komen geen reptielen voor, uitgezonderd één keer een meer dan vijf jaar oude waarneming van een ringslang. In het plangebied zijn nimmer reptielen waargenomen en het voorkomen van de zwaar beschermde reptielen kan dus met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten worden. Effecten op reptielen zijn dan ook uit te sluiten en er hoeft geen nader onderzoek gedaan te worden.

Nader onderzoek naar of een ontheffing voor vissen, amfibieën en reptielen is niet nodig.

Overige soorten

Beschermde soorten van de soortgroepen vaatplanten, insecten en overige ongewervelden onder de Wet natuurbescherming zijn binnen het plangebied niet te verwachten, aangezien het plangebied niet voldoet aan de eisen die deze soorten stellen aan het habitat; zo is er geen water aanwezig. Een nader onderzoek naar of ontheffing voor deze soortgroepen is niet nodig.

Conclusie en aanbevelingen

In het plangebied komen algemene licht-beschermde grondgebonden zoogdieren voor, verschillende algemene broedvogelsoorten, af en toe een kerkuil met een tijdelijke, maar geen jaarrond beschermde roestplaats en enkele algemeen beschermde amfibieën.

De aanwezigheid van algemene broedvogels waarvan het nest niet jaarrond beschermd is, is makkelijk met zekerheid vast te stellen. Voor deze soorten geldt dat als buiten het broedseizoen gesloopt of gerenoveerd, gekapt of geroid wordt, dat dan aan de plicht van zorgvuldig handelen voldaan wordt.

Voor algemeen beschermde grondgebonden zoogdieren en algemeen beschermde amfibieën geldt een vrijstelling voor de voorgenomen werkzaamheden van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Wel dient aan de zorgplicht te worden voldaan.

In de te slopen en/of de her in te richten schuren / loodsen kan een zomerverblijfplaats of een paarverblijf van de gewone dwergvleermuis voorkomen. Om dit met zekerheid vast te stellen of uit te sluiten dient het komende zomerhalfjaar aanvullend vleermuisonderzoek plaats te vinden. Als preventieve maatregel, om bij eventuele voorkomen van een verblijfplaats vertraging te voorkomen, raden wij aan om aan een naastgelegen gebouw (schuur, woonhuis) alvast (vòòr het voorjaar van 2017) een cluster van vier platte Schwegler vleermuiskasten op een geschikte plaats op te hangen.

Nota bene: per 1 januari 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. De veranderingen die hiermee optraden, zijn in bovenstaande aanbevelingen verwerkt.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Ilco van Woersem
Ecologica B.V.